

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Факультет педагогічний

Кафедра історії

Проректор із науково-педагогічної роботи

Анатолій ОВЧАРЕНКО

«28» серпня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я В ЗАГАЛЬНОІСТОРИЧНОМУ
ВИМІРІ**

Ступінь доктор філософії

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Освітньо-наукова програма: Освітні, педагогічні науки

2024-2025 навчальний рік

Розробник: доктор історичних наук, професор Рижева Н.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії
Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри (Рижева Н.О.)

«26» серпня 2024 р.

Анотація:

Змістове наповнення навчальної дисципліни "Історія Північного Причорномор'я в загальноісторичному вимірі" спрямовано на усвідомлення провідних тенденцій трансформації наукового світогляду, механізмів докорінних зрушень в уяві про історичні реалії Північного Причорномор'я. Запропонований за цільовим спрямуванням теоретичний матеріал й дискусійні питання, як для колективного обговорення так і для самостійної роботи відповідають *опису* навчальної дисципліни. Комплексність поставлених *завдань* дозволяє розраховувати на формування особистісного, критичного аналізу регіональних тенденції у контексті певних світових реалій за часовою парадигмою. Майбутній доктор філософії має можливість осмислити розвиток Північного Причорномор'я в комплексній системі змін розвитку людства, простежити конкретні обставини, в яких здійснювались злами у регіональній перебудові.

Пріоритетна увага зосереджується на аналізі простору прикордоння як ареалу підвищеної рухливості населення та формування «менталітету екстенсивності», динаміки транскордонних зв'язків. Північне Причорномор'я постає при цьому як дослідне поле, на якому проходять перевірку практикою гіпотези передзаданості культурних кодів і поведінкових стереотипів обставинами життя на цивілізаційних перехрестях, підвищеної рухливості населення у зонах погранич, гібридності в ідентифікаційних практиках. У цьому ключі підлягають простеженню ментальні особливості периферій і напівпериферій, дифузність і мінливість суспільних настроїв, зумовлені протилежно спрямованими геополітичними впливами. Паралельно аналізуються можливості перехресного запліднення історичної регіоналістики й історичної тімології здобутками суміжних галузей наукового знання – історичної й гуманітарної географії, культурології, ландшафтознавства, урбаністики, теорії управління, політичного менеджменту.

Регіонально-історичний рівень передбачає простеження в генетико еволюційній площині становлення специфічного «рубіжного соціуму» на теренах Північного Причорномор'я у стиковій зоні західних і східних геополітичних впливів. Аналіз відцентрових та доцентрових тенденцій здійснюється на матеріалі інтенсивних колонізаційних та міграційних процесів, дослідження феномена козацтва, інспірованих метрополіями модернізаційних змін. Зони обабіч кордонів розглядаються як простір змінних цінностей, які виробляються в атмосфері розмаїтих та різнобічних впливів. Стикаючись із проявами «інакшості», соціуми реагують на них або агресією, або запозиченнями. І в тому і в іншому випадку у пограничних ареалах виникають нові, «гібридні» різновиди, які зрештою створюють яскраву палітру полікультурності. У фокусі уваги, перебуває історія «уявлення» погранич та їхньої репрезентації у публічному просторі, і, відповідно, процес формування місцевих, гібридних у своїй основі, ідентичностей та символічних ментальних конструктів включно з укоріненими в суспільній свідомості міфами, які налаштовані водночас, як на *війну*, так й на культурні контакти з сусідами

Ключові слова: Північне Причорномор'я, геополітичні впливи, цивілізаційне перехрестя, історія, ментальні конструкти, джерела підвищеної конфліктності

Abstract: The content of the educational discipline "History of the Northern Black Sea Region in a general historical dimension" is aimed at understanding the leading trends in the transformation of the scientific worldview, the mechanisms of fundamental shifts in the perception of the historical realities of the Northern Black Sea Region. The proposed theoretical material and discussion questions, both for collective discussion and for independent work, correspond to the description of the educational discipline. The complexity of the assigned tasks allows you to count on the formation of a personal, critical analysis of regional trends in the context of certain world realities according to the time paradigm. The future doctor of philosophy has the opportunity to understand the development of the Northern Black Sea region in the complex system of changes in the development of humanity, to trace the specific circumstances in which the breaks in the regional restructuring took place.

Priority-attention is focused on the analysis of the border space as an area of increased population mobility and the formation of the "mentality of extensiveness", the dynamics of cross-border connections. At the same time, the Northern Black Sea region appears as an experimental field, where the hypothesis of cultural codes and behavioral stereotypes being predetermined by the circumstances of life at the crossroads of civilizations, increased population mobility in border areas, and hybridity in identification practices are tested by practice. In this vein, the mental peculiarities of the peripheries and semi-peripheries, the diffuseness and variability of public attitudes, caused by oppositely directed geopolitical influences, can be traced. In parallel, the possibilities of cross-fertilization of historical regionalism and historical toponymy with achievements of related fields of scientific knowledge - historical and humanitarian geography, cultural studies, landscape studies, urban studies, management theory, political management - are analyzed.

The regional-historical level involves tracing in the genetic-evolutionary plane the formation of a specific "frontier society" on the territory of the Northern Black Sea region in the junction zone of Western and Eastern geopolitical influences. The analysis of centripetal and centrifugal tendencies is carried out on the material of intensive colonization and migration processes, the study of the Cossack phenomenon, modernization changes inspired by metropolises. Zones on both sides of the borders are considered as a space of changing values, which are produced in an atmosphere of diverse and versatile influences. Faced with manifestations of "otherness", societies react to them either with aggression or borrowing. In both cases, new, "hybrid" varieties appear in the border areas, which eventually create a bright palette of multiculturalism. In the focus of attention is the history of the "imagination" of borders and their representation in public space, and, accordingly, the process of formation of local, essentially hybrid, identities and symbolic mental constructs, including myths rooted in the public consciousness, which are set up at the same time as for war, as well as cultural contacts with neighbors

Keywords: Northern Black Sea region, geopolitical influences, civilization crossroads, history, , mental constructs, sources of increased conflict

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки Освітньо-наукова програма: Освітні, педагогічні науки	Вибіркова
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		<i>Рік підготовки:</i>
		1 курс
		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин 90		1-й
		<i>Лекції</i>
		10
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5,1; самостійної роботи – 12,8.	Доктор філософії	<i>Практичні, семінарські</i>
		20 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		60
		<i>Вид контролю:</i>
		залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 30%/70%: 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота.

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: усвідомлення феномену Північного Причорномор'я у контексті наукової проблематики кордонів і погранич, аналіз простору прикордоння як ареалу підвищеної рухливості населення та формування «менталітету ідентичності», з'ясування динаміки транскордонних зв'язків на цивілізаційних перехрестях на матеріалі інтенсивних колонізаційних та міграційних процесів.

Завдання курсу:

- простежити специфіку процесу націєтворення на сході європейського континенту з акцентом на впливі рубіжності на соціокультурну динаміку; (семантична еволюція, «терміни двійники») та відповідної феноменології у різних наукових дискурсах;
- прослідковування еволюції розвитку на цій території етнічних спільнот, починаючи з VII ст. до н.е., з акцентом на феномені порубіжності;
- аналіз місця й ролі населення регіону у процесах колонізаційного освоєння території, відсічі кочовикам, облаштуванні «запорозьких вольностей»;
- розгляд специфічності урбанізаційних та модернізаційних процесів в регіоні;
- осмислення на прикладі регіону умов для формування на регіональному рівні субнаціональних ідентичностей;
- аналіз витоків джерел підвищеної конфліктності;
- з'ясування особливостей світосприймання (гетеростереотипів і автостереотипів) в регіоні на прикладі найбільших міст;
- репрезентація службового призначення й інструментальних функцій ідеологем «русский мир» в антиукраїнських політичних маневрах російських владних структур.

Передумови для вивчення дисципліни: «Історія України», «Історія стародавнього світу», «Історія середніх віків», «Історія нового та новітнього часу» «Археологія та основи антропології», «Історіографія історії» «Культурологія» та ін.

Навчальна дисципліна складається з **3-х кредитів**

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знання методів наукових досліджень та вміння їх використовувати на належному рівні; вміння розшукувати, опрацьовувати, аналізувати та синтезувати отриману інформацію (наукові статті, науково-аналітичні матеріали, бази даних тощо).

ПРН 2. Обізнаність у наукових стандартах та відповідність їм щодо точності та обсягу локалізованої документації, використаної та процитованої в завданнях та висновках магістерської роботи.

ПРН 3. Знання змісту і порядку розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності (індекс цитування, індекс Гірша (h-індекс), імпакт-фактор (ІФ, або ІF)); вміння працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами.

ПРН 4. Вміння та навички працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами (наприклад, Scopus, Web of Science, Index Copernicus, Web of Knowledge, PubMed, Mathematics, Springer, Agris, GeoRef та ін.).

ПРН 5. Знання, розуміння, вміння та навички використання правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку, розуміння змісту і порядку розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності (індекс цитування, індекс Гірша (h-індекс), імпакт-фактор (ІФ, або ІF)).

ПРН 6. Здатність продемонструвати паралельно, виділяючи аналогії, різноманіття та зв'язки між основними подіями та процесами в різних частинах світу від давнини до сучасності.

ПРН 7. Здатність аналізувати історичні документи та історичні тексти з різних періодів, інтерпретувати та контекстуалізувати їх правильно письмових звітах та у науковій роботі.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми майбутній доктор філософії оволодіває такими компетентностями:

• **Загальні компетентності (ЗК):**

ЗК 1. Здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації;

ЗК 2. Вміння організовувати творчі колективи з метою розв'язання комплексних міжпредметних проблем;

ЗК 3. Здатність застосовувати набуті знання та навички у практичних ситуаціях, виявляючи ініціативу та підприємливість;

ЗК 4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

• Здатність взаємодіяти з представниками інших професійних груп гуманітарної сфери.

Фахові компетентності спеціальності

ФК 1. Знання основних історичних процесів та подій усіх континентів від давнини та їх взаємозв'язок, сучасні дискусії на цю тему та напрями дослідження.

ФК 2. Знання змісту та основних етапів процесу формування історико-етнологічних знань, перетворення їх на науку;

ФК 3. Оцінювання життєво важливих парадигм буття; перетворення зовнішніх культурних смислів у внутрішній морально-етичний світ; реалізація проектів, включаючи власні дослідження з етнічної історії України та зарубіжних країн, переосмислення наявного комплексу джерел та створення нових цілісних завдань для розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Північне Причорномор'я від найдавніших часів до кінця XVIII ст.

Тема 2. Соціально-економічні аспекти колонізації Північного Причорномор'я кінця XVIII – початку XX століть

Тема 3. Північне Причорномор'я в Першій світовій війні та в період національно-визвольних змагань.

Тема 4. Північне Причорномор'я у 1940-х рр.

Тема 5. Економічний та культурний розвиток регіону в другій половині XX ст.

Тема 6. Північне Причорномор'я періоду незалежності

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Теоретичні параметри дослідження Північного Причорномор'я.

Тема 1. Північне Причорномор'я від найдавніших часів до кінця XVIII ст.

Вступ. Предмет і завдання курсу. Перші поселення на території Північного Причорномор'я, генеза соціально-економічного розвитку краю в античну добу.

Поселення періоду пізньої бронзи, їх характеристика. Особливості елліністичної колонізації регіону, характеристика грецьких полісів і хори. Кочові племена на території Північного Причорномор'я.

Причини занепаду античних поселень. Кочові племена на території регіону в період «Великого переселення народів». Соціально-економічна та культура взаємодія Візантійської імперії з Північним Причорномор'ям. Взаємозв'язок регіону з Великим князівством Литовським.

Тема 2. Соціально-економічні аспекти колонізації Північного Причорномор'я кінця XVIII – початку XX століть

Російсько-турецькі війни XVIII та їх результати. Колонія Фабера на території півострову між річками Південний Буг та Інгул. Причини переносу головної верфі Чорноморського флоту з Херсону до сучасного Миколаєва. Заснування міста, походження його назви. Перші губернатори міста, їх внесок у соціально-культурний розвиток краю. Утвердження міста як головної бази Чорноморського флоту. Соціально-економічні перетворення першої половини XIX ст.. Кримська війна та участь Миколаєва в ній. Наслідки Кримської війни для соціально-економічного розвитку регіону. Заснування перших комерційних торговельних портів. Родина Аркасів і їх значення для історії краю. Промисловий переворот на території Північного Причорномор'я. Революційні події 1905-1906 років у регіоні.

Кредит 2. Північне Причорномор'я в період національно-визвольних змагань та генези тоталітарної системи (1917-1991 рр.).

Тема 3. Північне Причорномор'я в Першій світовій війні та в період національно-визвольних змагань.

Лютнева революція та її вплив на суспільно-політичне життя регіону. Діяльність Миколаївської Думи та комітетів Рад у 1917-на початку 1918 років. Миколаївщина в період 1918-1920 років. Причини перемоги більшовиків та остаточного встановлення радянської влади в регіоні у лютому 1920 року.

Становище українських політичних партій. Націонал-комунізм.

Наступ Добровольчої армії на територію України. Контрнаступ українських сил. Вступ до Києва білогвардійців та УГА. Наступ на Одесу. «Трикутник смерті». Перший похід армії УНР. Причини поразки національних сил. Особливості денікінського режиму в Україні. Білий терор. Боротьба у білогвардійському підпіллі. Наступ радянських військ восени 1919 р.

Повоєнна розбудова та голод 1921-1923 років. Встановлення комуністичного єдиновладдя у всіх сферах громадсько-політичного життя краю у 1920 роках. Голодомор 1932-1933 років і репресивна політика більшовицької влади у 1920-1930-х роках. Особливості промислового розвитку регіону

Тема 4. Північне Причорномор'я у 1940-х рр.

Окупація Північного Причорномор'я німецько-румунськими військами. Окупаційні зони та їх характеристика. Холокост на території регіону. Підпільно-партизанська боротьба з окупантами. Становище населення краю в період окупації.

Звільнення регіону від гітлерівських загарбників. Політика радянського уряду на звільнених землях. Повоєнна розбудова краю. Голод 1946-1947 років, його причини, характер та наслідки.

Кредит 3. Соціально-економічний і політичний розвиток Північного Причорномор'я в другій половині XX – на початку XXI ст.

Тема 5. Економічний та культурний розвиток регіону в другій половині XX ст.

Розвиток Північного Причорномор'я, як головного центру суднобудування СРСР. Заснування та розбудова сільськогосподарських, машинобудівних та інших підприємств краю. Соціально-культурний розвиток Північного Причорномор'я. Соціально-політичні зміни та утворення перших політичних партій, опозиційних КПРС, наприкінці 1980-х років. Проголошення Акту про незалежність, проведення і підсумки референдуми 1 грудня 1991 року на території Одеської, Миколаївської та Херсонської областей.

Тема 6. Північне Причорномор'я періоду незалежності.

Соціально-політичні зміни та утворення перших політичних партій, опозиційних КПРС, наприкінці 1980-х років. Проголошення Акту про незалежність, проведення і підсумки референдуми 1 грудня 1991 року на території Миколаївської області. Генеза соціально-економічного, культурного та політичного розвитку регіону в період незалежності. Політична культура, як фактор впливу. Парадокси вітчизняних модернізаційних процесів та можливі шляхи їх подолання.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		лек	сем	лаб	інд	сам. роб
Кредит 1. Теоретичні параметри дослідження Північного Причорномор'я.						
Тема 1. Північне Причорномор'я від найдавніших часів до кінця XVIII ст.	15	1	2			12
Тема 2. Соціально-економічні аспекти колонізації Північного Причорномор'я кінця XVIII – початку XX століть	15	1	4			10
Усього:	30	2	6			22
Кредит 2. Північне Причорномор'я в період національно-визвольних змагань та генези тоталітарної системи (1917-1991 рр.).						
Тема 3. Північне Причорномор'я в Першій світовій війні та в період національно-визвольних змагань	15	2	4			9
Тема 4. Північне Причорномор'я у 1940-х. рр.	15	2	2			11
Усього:	30	4	6			20
Кредит 3. Соціально-економічний і політичний розвиток Північного Причорномор'я в другій половині XX – на початку XXI ст.						
Тема 5. Економічний та культурний розвиток регіону в другій половині XX ст.	15	2	4			9
Тема 6. Північне Причорномор'я в період незалежності.	15	2	4			9
Усього:	30	4	8			20
Разом:	90	10	20			60

4. Теми лекційних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість год.
Кредит 1. Теоретичні параметри дослідження Північного Причорномор'я.		
1.	Тема 1-2.. Північне Причорномор'я від найдавніших часів до кінця XVIII. Соціально-економічні аспекти колонізації Північного Причорномор'я кінця XVIII – початку XX століть	2
Кредит 2. Північне Причорномор'я в період національно-визвольних змагань та генези тоталітарної системи (1917-1991 рр.).		
2.	Тема 3. Північне Причорномор'я в Першій світовій війні та в період національно-визвольних змагань.	2
2.	Тема 4. Північне Причорномор'я у 1940-х. рр.	2
Кредит 3. Соціально-економічний і політичний розвиток Північного Причорномор'я в другій половині XX – на початку XXI ст.		
3.	Тема 5. Економічний та культурний розвиток регіону в другій половині XX ст.	2
4.	Тема 6. Північне Причорномор'я в період незалежності	2
Всього:		10

5. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теоретичні параметри дослідження Північного Причорномор'я		
1.	Тема 1. Північне Причорномор'я від найдавніших часів до кінця XVIII ст.	2
2.	Тема 2. Соціально-економічні аспекти колонізації Північного Причорномор'я кінця XVIII – початку XX століть	4
Кредит 2. Північне Причорномор'я в період національно-визвольних змагань та генези тоталітарної системи (1917-1991 рр.).		
3.	Тема 3. Північне Причорномор'я в Першій світовій війні та в період національно-визвольних змагань	4
4.	Тема 4. Північне Причорномор'я у 1940-х. рр.	2
Кредит 3. Соціально-економічний і політичний розвиток Північного Причорномор'я в другій половині XX – на початку XXI ст.		
5.	Тема 5. Економічний та культурний розвиток регіону в другій половині XX ст.	4
6.	Тема 6. Північне Причорномор'я в період незалежності	4
Всього:		20

6. Лабораторні заняття

Робочим планом не передбачено.

7. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теоретичні параметри дослідження Північного Причорномор'я		
1.	Тема 1. Північне Причорномор'я від найдавніших часів до кінця XVIII ст.	12
2.	Тема 2. Соціально-економічні аспекти колонізації Північного Причорномор'я кінця XVIII – початку XX століть	10
Кредит 2. Північне Причорномор'я в період національно-визвольних змагань та генези тоталітарної системи (1917-1991 рр.).		
3.	Тема 3. Північне Причорномор'я в Першій світовій війні та в період національно-визвольних змагань	9
4.	Тема 4. Північне Причорномор'я у 1940-х. рр.	11
Кредит 3. Соціально-економічний і політичний розвиток Північного Причорномор'я в другій половині XX – на початку XXI ст.		
5.	Тема 5. Економічний та культурний розвиток регіону в другій половині XX ст.	9
6.	Тема 6. Північне Причорномор'я в період незалежності	9
Всього:		60

8. Тематика індивідуальних завдань

1. Основні етапи історичного розвитку української національної державності.
2. Найдавніші письмові довідки про племена, що жили на Україні (I-IX ст.).
3. Східні слов'яни – пращури українського народу.
4. Гетьмани України в національно-визвольній боротьбі українського народу.
5. Народні рухи в Україні в 1617 – 1648 рр.
6. Народні герої України у Визвольній війні 1648 – 1654 рр.
7. Козацькі літописи. Література.
8. Початок промислового перевороту в Північному Причорномор'ї. Соціальні протиріччя.
9. Соціально-політична боротьба на Україні в 20-40 рр. XIX ст.
10. Т.Г.Шевченко та його роль у духовному відродженні нації.
11. Революція 1848 р. і її вплив на розвиток Західноукраїнських земель.
12. Інтелігенція в українському русі XIX ст.
13. Особливості розвитку капіталізму в Північному Причорномор'ї.
14. Україна і сучасний світ.
15. Національно-державна символіка України до 1917 р.
16. Історія гербів Миколаєва, області.
17. Суспільно-політичне та культурне життя української еміграції.
18. Війна Росії проти України в 2022–2024 рр. Розгортання тотального наступу загарбників на Півдні та масовий супротив українського народу.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Сума балів	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Бали	Критерії оцінювання
"Відмінно" – 5	Досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Здобувач володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.
"Добре" – 4	Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Здобувач вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.
"Задовільно" – 3	Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Здобувач використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.
"Незадовільно" – 2	Здобувач неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують здобувачі за 3 креди.

Поточне оцінювання та самостійна робота						КР1	Накопичувальні бали/ Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	25	100/ 300
50	50	50	50	50	25		

10. Засоби діагностики

Діагностика і контроль засвоєння програмного матеріалу здійснюється за кредитно-трансферною системою. Оцінка успішності знань здобувачів здійснюється в двох формах: поточний контроль (письмові роботи – реферати, контрольні) і підсумковий контроль (залік).

• 12. Рекомендована література

• Базова

1. Бойко О. Д. Історія України. Підручник. 8-ме вид., перероб, допов. Київ : Академія, 2021. 640 с. (та попередні роки видання)
2. Історія світової та української культури: підручник для вищ. закл. освіти / В.А. Греченко, І.В. Чорний, В.А. Кушнерук, В.А. Режко. К. : Літера, 2005. 464 с.
3. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Збірник документів і матеріалів / за ред. А. П. Коцура, Н. В. Терес. Київ-Черновці : Книги – XXI, 2008. 1100 с.
4. Історія України. Хрестоматія: навчальний посібник / Упоряд. В. І. Гусєв, Ю. О. Калінцев, Г. І. Сургай. 2-ге вид. К. : Вища школа, 2005. 415 с.
7. Історія української культури: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл./ [Ю.І.Кулагін та ін.]. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. 627 с.
8. Історія української та зарубіжної культури: навч. посібник / авт.: Б. І. Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура [та ін.]; за ред.: С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. Київ. : Знання, 2001. 326 с.
9. Історія української культури. Хрестоматія: навч посіб. для студентів ВНЗ/ [Н.А. Латигіна та ін.]. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 315 с.
10. Литвин В.М. Історія України [Текст]: підручник / [відп. ред. В. А. Смолій] ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. К. : Наукова думка, 2013. 989 с.
11. Новітня історія України (1900-2000): Підручник / А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. П. Дрожжин та ін. Київ : Вища школа, 2000. 663 с.
12. Палій О. Історія України. 3-тє вид. Київ : К.І.С., 2017. 596 с.
13. Політична історія України. XX століття: У 6 т./Редкол.: І.Ф. Курас та ін. К.: Генеза, 2002-2003. Т.6. 2003. 696 с.

Допоміжна:

1. Віднянський С.В. Чому та як Українська РСР стала однією з країн-засновниць ООН? (до 70-річчя Організації Об'єднаних Націй і членства в ній України) Український історичний журнал. 2015. № 5. С. 172-185.
2. Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX – XX ст. : навч. посібник для учнів гуманіт. гімназій, ліцеїв, курсантів іст. фак. вузів, вчителів. К. : Генеза, 2000. 360 с.
3. Даниленко В.М. Україна в 1985–1991 рр.: остання глава радянської історії. К.: Інститут історії України НАН України, 2018.
4. Історія держави і права України. Підручник. / [Бандурка О.М. та ін.]; за заг. ред. проф. О.М. Бандурки; Харків: Харків нац. ун-т внутр. справ, 2019. 447 с.

5. Історія української культури: у 5 т. / голов ред. Б.Є. Патон; Нац. акад. наук України. Київ : Наукова думка, 2001. – 2366Т.5: Українська культура ХХ – початку ХХІ століть; редкол.: Жулинський М.Г. (голов. ред.) та ін. 2013. 941 с.

6. Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). К. : Видавничий дім «Альтернативи», 1999. 336 с.

7. Ковпак Л. Соціальні гасла «перебудови»: спроби їх реалізації та уроки для сьогодення (на прикладі житлової проблеми в Україні в другій половині 1980-х - початку 2000-х років) Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. Збірник статей / Відп. ред. В.М. Даниленко. Вип. 21. Київ: Інститут історії України НАН України, 2016.С. 62-73.

8. Король В.Ю. Історія України К.: ВЦ «Академія».2008. 496 с.

9. Насильство над цивільним населенням України. Документи спецслужб. 1941-1944 / Ред. кол.: Г. Боряк, О. Будницький, Т. Пентер та ін. Інститут історії України; Гайдельберзький університет ім. Рупрехта і Карла; К.: Видавець В. Захаренко, 2018. 752 с.

10. Попович М. В. Нарис історії культури України. К. : АртЕк, 1998. 728 с.

11. Проблеми вивчення історії Української революції 1917-1921 років. Збірник наукових статей / Ред. кол. В. Верстюк (гол. ред.) та ін. Вип.16. К.: Інститут історії України НАН України, 2021. 214 с.

12. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939-1990) / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2021. 544 с.

13. Шаповал Ю.І. Петро Шелест у контексті політичної історії України ХХ століття. Український історичний журнал. 2008. № 3. С. 134-149.

14. Якубець О.А. В. Щербицький та ідеологія: до питання щодо причин «маланчуківщини». Український історичний журнал. 2014. № 5. С.107-125.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://history.org.ua/> - Сайт інституту історії України НАН України:
2. <https://www.historians.in.ua/> - Інтернет-мережа гуманітаріїв в Україні і світі.
3. <https://chtyvo.org.ua/>- Електронна бібліотека україномовної літератури.
4. <https://scholar.google.com/> - пошукова система гугл для наукової літератури (доцільно використовувати для пошуку наукових статей та монографій).